Teisipäev, 15. jaanuar 2013

P7_TA(2013)0007

Geneetiliste ressurssidega seotud intellektuaalomandi õiguste arenguaspektid

Euroopa Parlamendi 15. jaanuari 2013. aasta resolutsioon geneetiliste ressurssidega seotud intellektuaalomandi õiguste arenguaspektide ja nende mõju kohta vaesuse vähendamisele arenguriikides (2012/2135(INI))

(2015/C 440/07)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse 1992. aasta bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni,

— võttes arvesse bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni 2010. aasta Nagoya protokolli, mis käsitleb juurdepääsu geneetilistele ressurssidele ning nende kasutamisest saadava tulu õiglast ja võrdset jaotamist,

— võttes arvesse 2001. aasta rahvusvahelist põllumajanduskultuuride geneetiliste ressursside lepingut,

— võttes arvesse 2002. aasta patendikoostöölepingut,

— võttes arvesse ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni, mille ÜRO Peaassamblee võttis vastu 13. septembril 2007. aastal,

— võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 1989. aasta põlisrahvaste ja hõimurahvaste konventsiooni (nr 169),

— võttes arvesse rahvusvahelist uute taimesortide kaitse konventsiooni, mida on muudetud Genfis 19. märtsil 1991,

— võttes arvesse Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) 1995. aasta intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingut,

— võttes arvesse 2002. aasta taimegeneetiliste ressursside toidu ja põllumajanduse tarbeks kasutamise rahvusvahelist lepingut ning 2011. aasta Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) gripiviiruste raamistikku,

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 1998. aasta direktiivi 98/44/EÜ biotehnoloogialeiutiste õiguskaitse kohta ([1]),

— võttes arvesse oma 7. oktoobri 2010. aasta resolutsiooni ELi strateegiliste eesmärkide kohta 18.–29. oktoobril 2010. aastal Nagoyas (Jaapanis) toimuva bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 10. istungil ([2]),

— võttes arvesse komisjoni teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Sotsiaal- ja Majanduskomiteele ning Regioonide Komiteele „Meie elukindlustus, meie looduskapital: ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020" (COM(2011)0244),

— võttes arvesse Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni (WIPO) valitsustevahelise komitee tegevust ja aruandeid seoses intellektuaalomandi ja geneetiliste ressursside, traditsiooniliste teadmiste ja kultuuriliste väljendusvormidega,

— võttes arvesse juurdepääsu ja tulu jaotamise rahvusvahelise korra kontekstis geneetiliste ressurssidega seotud traditsiooniliste teadmiste tehnika- ja õiguseksperte rühma kohtumise aruannet, UNEP/CBD/WG-ABS/8/2, 2009,

— võttes arvesse parlamendi arengukomisjoni tellitud uuringut geneetiliste ressurssidega seotud intellektuaalomandi õiguste ja vaesusevastase võitluse kohta (2011),

— võttes arvesse 1971. aasta Ramsari konventsiooni märgalade kohta,

([1]) EÜT L 213, 30.7.1998, lk 13.
([2]) ELT C 371 E, 20.12.2011, lk 14.

Teisipäev, 15. jaanuar 2013

— võttes arvesse ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise konventsioon (CITES),

— võttes arvesse kodukorra artiklit 48,

— võttes arvesse arengukomisjoni raportit ning rahvusvahelise kaubanduse komisjoni ja õiguskomisjoni arvamusi (A7-0423/2012),

A. arvestades, et 70 protsendi maa- ja linnapiirkondades elavate kogu maailma vaeste ellujäämine ja heaolu sõltub otseselt bioloogilisest mitmekesisusest;

B. arvestades, et bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni peamised eesmärgid on edendada bioloogilise mitmekesisuse säilitamist ja säästvat kasutamist ning kõrvaldada selle kasutamist takistavad tõkked;

C. arvestades, et geneetiliste ressursside pakkujad ja nendega seotud traditsiooniliste teadmiste omajad on sageli pärit arenguriikidest, kus on suur bioloogiline mitmekesisus;

D. arvestades, et juurdepääsu ja tulu jaotamist käsitlevad siseriiklikud õigusaktid, mis on vastu võetud bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni protsessi osana, on koostatud reageeringuna bioloogilise teabe hankimise (bioprospecting) ja biopiraatluse tavadele;

E. arvestades, et biopiraatluse ühtne määratlus on põlisrahvaste traditsioonilistel teadmistel või geneetilistel ressurssidel põhinevate toodete omastamine päritoluriikidepoolset luba omamata või neile hüvitist pakkumata

F. arvestades, et bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja selle Nagoya protokolli kohaselt peavad bioloogilise teabe hankijad saama päritoluriikidelt või kohalikelt ja põliskogukondadelt geneetiliste ressurssidega seotud traditsioonilisi teadmiste puhul eelneva teadva nõusoleku ja saavutama vastastikku kokkulepitud tingimused ning samuti peavad nad oma tegevusest saadud tulu päritoluriikide ja -kogukondadega jagama;

G. arvestades, et bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kohane juurdepääsu ja tulu jaotamise kord toimib vastastikku täiendaval viisil WTO ja selle intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepinguga (WTO-TRIPS), Ülemaailmne Intellektuaalomandi Organisatsiooniga (WIPO), Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooniga (FAO), Rahvusvaheline Uute Taimesortide Kaitse Liiduga (UPOV) ja Maailma Terviseorganisatsiooniga (WHO);

H. arvestades, et juurdepääsu ja tulu jaotamise korda on arvesse võetud ka mitmetes inimõigusi käsitlevates dokumentides, sealhulgas 1948. aasta inimõiguste ülddeklaratsioon, 1966. aasta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt ning 1966. aasta majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt;

I. arvestades, et WTO intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu artikli 27 lõike 3 punktiga b antakse valitsustele õigus välistada patentsus taimede, loomade ja põhiliselt bioloogiliste meetodite puhul, samal ajal kui mikroorganisme ning mittebioloogilisi ja mikrobioloogilisi protsesse on lubatud patentida;

J. arvestades, et bioloogilisest mitmekesisusest tuleneb suur hulk ökosüsteemi teenuseid, nagu kohalikud veevarud, toit, elatise hankimiseks vajalik materjal ja kliima reguleerimine ja arvestades, et keskkonna halvenemine toob kaasa uued probleemid seoses paljude liikide ja geneetiliste ressursside kaitsmise ja säästva kasutamisega, mis on toiduga kindlustatuse ja kestliku põllumajanduse arengu aluseks;

K. arvestades, et FAO raames läbi räägitud taimegeneetiliste ressursside toidu ja põllumajanduse tarbeks kasutamise rahvusvahelise lepingu (ITPGR) eesmärk on taimede geneetiliste ressursside säilitamine ja säästev kasutamine toidutootmisel ning põllumajanduses ja nende kasutamisest saadava tulu õiglane jaotamine kooskõlas bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga;

L. arvestades, et Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) liikmed sõltuvad eelkõige põllukultuuride valdkonnas suuresti välisriikidest saadavatest geneetilistest ressurssidest, mis muudab geneetiliste ressursside säilitamise ja säästva kasutamise alase rahvusvahelise koostöö ülimalt oluliseks;

M. arvestades, et hinnanguliselt kolm neljandikku maailma elanikkonnast sõltub traditsioonilistest loodusravimitest ja ligikaudu pool sünteetilistest ravimitest on looduslikku päritolu;

N. arvestades, et traditsiooniliste teadmiste teemat käsitletakse mitmetes rahvusvahelistes konventsioonides ja lepingutes, kaasa arvatud bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, taimegeneetiliste ressursside toidu ja põllumajanduse tarbeks kasutamise rahvusvaheline leping, põlisrahvaste õiguste deklaratsioon ja Unesco vaimse kultuuripärandi kaitse konventsioon;

O. arvestades, et bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artikli 8 punktis j kohustatakse osalisi austama ja hoidma traditsioonilisi teadmisi ning ergutatakse nende teadmiste kasutamisest saadavat tulu õiglaselt jaotama;

P. arvestades, et ÜRO 2007. aasta põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis kinnitatakse nende traditsiooniliste teadmiste säilitamise, kontrollimise, kaitsmise ja arendamise õigust;

Q. arvestades, et 2009. aastal tegi WIPO peaassamblee valitsustevahelisele konverentsile ülesandeks koostada rahvusvaheline vahend geneetiliste ressursside, traditsiooniliste teadmiste ja traditsiooniliste kultuuriliste väljendusvormide kaitsmiseks;

I. ***Geneetiline mitmekesisus ja aastatuhande arengueesmärgid***

1. tuletab meelde otsest seost bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja aastatuhande arengueesmärkide saavutamise vahel, eelkõige esimest arengueesmärki, mis seisneb äärmise vaesuse ja nälja kaotamises; rõhutab terve bioloogilise mitmekesisuse ja tervete ökosüsteemide tähtsust põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse jaoks säästva arengu perspektiivis;

2. rõhutab, et bioloogilise mitmekesisuse konventsioon erineb märkimisväärselt muudest rahvusvahelistest keskkonnaalastest lepingutest selle poolest, et sellega omistatakse bioloogilise mitmekesisuse säilitamises ja kasutamises selgesõnaline ja oluline roll niisugustele küsimustele nagu õiglus, võrdsus ja õigus;

3. toonitab asjaolu, et kuigi terminil „biopiraatlus" puudub üldtunnustatud määratlus, võib see viidata traditsiooniliste teadmiste või geneetiliste ressursside omastamisele ja/või ebaseadusliku ärilise kasu saamisele ning rõhutab, et tuleb jätkata tööd geneetiliste ressurssidega seotud intellektuaalomandi õiguste valdkonna õigusterminoloogia täpsustamiseks ja konsolideerimiseks, eelkõige selleks, et määratleda termin biopiraatlus usaldusväärseid andmeid aluseks võttes;

4. rõhutab probleeme, mida põhjustavad geneetiliste ressursside ja traditsiooniliste teadmistega seotud intellektuaalomandi õigused arenguriikides seoses arstiabi kättesaadavuse, geneeriliste ravimite tootmise ja põllumajandustootjate puhul seemnete kättesaadavusega; rõhutab vastavalt, et ELi intellektuaalomandi õigustega seotud kaubanduspoliitika peab olema kooskõlas poliitikavaldkondade arengusidususe eesmärgiga, mis on sätestatud ELi lepingus;

5. tuletab meelde, et bioloogilise mitmekesisuse konventsioon ja Nagoya protokoll moodustavad juurdepääsu ja tulu jaotamise haldamise põhiraamistiku; märgib, et intellektuaalomandi õiguste, geneetiliste ressursside ja vaesuse leevendamisega seotud haldamine puudutab ka Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO), ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO), Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) ning Ülemaailmset Intellektuaalomandi Organisatsiooni (WIPO), mis põhjustab omakorda probleeme ühtse lähenemisviisi tagamise osas nendepoolses bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni korra toetamises; rõhutab tungivalt, et need rahvusvahelised institutsioonid peaksid bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni toetama ja mitte sellega vastuollu minema;

6. avaldab veel kord kiitust edusammudele, mida on tehtud rahvusvahelisel tasandil, kaitstes põlisrahvaste õigust oma geneetilistele ja muudele ressurssidele ning seotud traditsioonilistele teadmistele, nagu on sätestatud ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonis nr 169, bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artiklis 8j ja selle Nagoya protokollis; väljendab muret genofondi vaesumise pärast, kuna turule jõuavad peaaegu ainult tööstuslikud seemned, st intellektuaalomandi õigustega kaitstud seemned traditsiooniliste seemnesortide kahjuks;

Põllumajandus ja tervis

7. tuletab meelde vajadust toidu ja põllumajanduse tarbeks kasutatavate geneetiliste ressursside laia valiku järele, et tagada parem ökosüsteemi teenuste pakkumine; toonitab, et toidu ja põllumajanduse tarbeks kasutatavate geneetiliste ressursside kasutamisel on otsustav tähtsus toiduga kindlustatuse, põllumajanduse jätkusuutlikkuse ja keskkonnasäästlikkuse jaoks ning kliimamuutustega toimetulekuks;

8. rõhutab, et tähtsaima aastatuhande arengueesmärgi saavutamine sõltub muu hulgas sellest, kuidas hallatakse põllumajanduslikke ökosüsteeme; rõhutab sellega seoses, et ühest küljest tuleb geneetiliselt võimalikult mitmekesiseid põllukultuure kasvatada põllumajanduse kahjuliku keskkonnamõju vähendamiseks, mis tagab paremad ökosüsteemi teenused, teisest küljest aga võimaldab põllukultuuride mitmekesisus eriti vaestel ja väikepõlluharijatel oma toidulauda ning sissetulekut mitmekesistada; toonitab samuti, et põllukultuuride geneetiline mitmekesisus suurendab kliimamuutusega toimetulekuks vajalikku paindlikkust;

9. tuletab meelde, et ELi liikmesriikide toiduga kindlustatuse seisukohast oluliste kasvatatavate taimede metsikuid sorte leidub ulatuslikult arenguriikides; nõuab tungivalt, et EL hoiduks rahvusvahelise uute taimesortide kaitse konventsiooni raames niisuguste õigusaktide kehtestamise toetamisest, mis võivad takistada põllumajandustootjatel koristatud seemnete kasutamist, kuna see oleks vastuolus õigusega toidule arenguriikides;

10. tuletab meelde, et rahvusvahelises uute taimesortide kaitse konventsioonis (UPOV) ette nähtud nn põllumajandustootja erand on eriti tähtis arenguriikidele, sest võimaldab põlluharijatel säilitada uute taimesortide seemneid ning neid tavapäraseks toidu tootmiseks uuesti külvata (suurendades seega toiduga kindlustatust); kahetseb samas, et kuigi arenguriikide huvides on säilitada ja laiendada taimearetajate õigustes tehtavaid erandeid, on põllumajandustootjate õigused UPOVi konventsiooni järjestikuste reformide käigus nõrgenenud;

11. märgib, et FAO on asunud juhtima toidu ja põllumajandusega seotud ressurssidele juurdepääsu ja tulu õiglase jaotamise erirežiimide väljatöötamist; kutsub ELi üles toetama arenguriikide nõudmisi tagada tulu kohane jaotamine kõigi uute FAO raames kasutusele võetavate valdkondlike mehhanismide ja vahendite puhul, samuti tagada kooskõla bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja selle Nagoya protokolliga ning suurendada nendega koostoimet;

12. tuletab meelde, et ravimitööstuse valdkonna teadus- ja arendustöö toetub suurel määral, muu hulgas taimeteraapia vormis, geneetilistele ressurssidele ning need suurendavad ravimite juurdepääsetavust; kinnitab uuesti, et intellektuaalomandi õigused ei tohiks piirata taskukohaste ravimite kättesaadavust, eelkõige juhul, kui niisugused õigused tuginevad arenguriikidest pärinevatele geneetilistele ressurssidele;

13. palub ELil mitte sundida arenguriike ja eelkõige vähim arenenud riike kahepoolsete lepingute kaudu nõustuma ulatuslike intellektuaalomandi standarditega muu hulgas seemnete ja ravimite valdkonnas, mis on vastavuses ELi poliitikavaldkondade arengusidususe põhimõttega;

14. rõhutab, et biopiraatluse vastu võitlemine hõlmab niisuguste kehtivate korralduste rakendamist ja ajakohastamist, mis käsitlevad mitmepoolset juurdepääsu ja tulu jaotamist põllumajanduse ja tervise valdkonnas, näiteks taimegeneetiliste ressursside toidu ja põllumajanduse tarbeks kasutamise rahvusvaheline leping, mille raames otsitakse uusi viise tulu jaotamise fondile vahendite kogumiseks, või WHO valitsustevaheline pandeemiliseks gripiks valmisoleku alane kohtumine;

15. on seisukohal, et tulevased ühtlustamisele suunatud kahe- ja mitmepoolsed kokkulepped, eelkõige need, mis puudutavad patendiõiguste erandeid ja piiranguid, vajavad hoolikat kontrolli arenguperspektiivist, et saavutada rahvatervise osas ülemaailmne õiglus vastavalt TRIPS-lepingut käsitleva Doha deklaratsiooni lõike 6 rakendamisele, kaitstes kohalikke teadmisi ning tagades seoses taimearetajate õigustega juurdepääsu seemnetele;

II. ***Põlis- ja kohalike kogukondade traditsiooniliste teadmiste alased õigused***

16. märgib, et traditsiooniliste teadmiste all mõistetakse teadmisi, mida omavad konkreetsed põlis- ja kohalikud kogukonnad ning mida jagavad omavahel teatava piirkonna või riigi arvukad ühiskonna osad; tõstab esile asjaolu, et traditsioonilised teadmised hõlmavad ühtlasi nn immateriaalseid väärtusi ja esmajärgulise tähtsusega on ka kultuuripärandi säilitamine kõikides selle väljendusvormides, olgu tegemist sotsiaalsete, usuliste, kultuuriliste või looduslike väärtustega;

17. rõhutab, et kolm neljandikku maailma elanikkonnast sõltub traditsioonilistest loodusravimitest; on seetõttu veendunud, et biopiraatluse tõttu on traditsiooniliste teadmiste kaitse hädavajalik, eriti kui see on seotud tööstuse jaoks majanduslikku väärtust omavate geneetiliste ressurssidega;

18. rõhutab ohtu, mida kujutab endast traditsiooniliste teadmiste hindamine üksnes kaubanduslikust seisukohast; juhib tähelepanu asjaolule, et kehtiv intellektuaalomandi õiguste raamistik ei sobi niisuguse heterogeense rühma jaoks, nagu seda on traditsiooniliste teadmiste omajad; rõhutab seetõttu vajadust määratleda sui generis rahvusvaheline intellektuaalomandi õiguste kord, millega säilitatakse kohalike kogukondade huvide mitmekesisus ja mis kajastab tavaõigust jne;

19. peab murettekitavaks, et traditsiooniliste teadmiste valdajate probleemide hulka kuuluvad järelevalve ja täitemeetmed, st teadmine, et rikkumisi on toime pandud, ning õigeaegne õiguskaitsevahendite kasutuselevõtt; peab sellega seoses kahetsusväärseks asjaolu, et ükski Nagoya protokolli järelevalvemeede ei hõlma geneetiliste ressurssidega seotud traditsioonilisi teadmisi, arvestades, et puudub kohustus avalikustada kasutatud traditsioonilisi teadmisi puudutavaid põhiandmeid, kuna rahvusvaheliselt tunnustatud vastavussertifikaat ei hõlma geneetiliste ressurssidega seotud traditsioonilisi teadmisi, see piirab aga niisuguste traditsiooniliste teadmistega seotud biopiraatluse vastase jälitustegevuse võimalusi; on arvamusel, et EL peaks Nagoya protokolli rakendamisel tagama traditsioonilistele teadmistele vähemalt samatasemelise kaitse kui geneetilistele ressurssidele;

20. rõhutab, et geneetiliste ressursside ja nendega seotud traditsiooniliste teadmiste kaitse normid peavad vastama põlisrahvaste õiguste edendamiseks ja järgimiseks võetud rahvusvahelistele kohustustele, mis on sätestatud ÜRO 2007. aasta põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni 1989. aasta konventsioonis põlisrahvaste ja hõimurahvaste kohta (nr 169);

21. tunnistab intellektuaalomandi ja patendisüsteemi võimalikku rolli tehnoloogia uuendamise, siirde ja levitamise edendamisel, millest võib kasu olla kõigile geneetiliste ressursside ja nende derivaatidega seotud osapooltele ja tootjatele, omanikele ja nende kasutajatele, ning seotud traditsiooniliste teadmiste edendamisel viisil, mis viib heaolu ja arenguni, ning rõhutab vajadust ennetada intellektuaalomandiõiguse ja patendisüsteemi kahjulikku mõju sellele, kuidas põlisrahvad ja kohalikud kogukonnad rakendavad oma traditsioonilisi teadmisi, seadusi, tavasid ja teadmiste süsteemi ning nende võimele kasutada, arendada, luua ja kaitsta geneetiliste ressurssidega seotud teadmisi; juhib tähelepanu sellele, et teatavatel asjaoludel võivad põlisrahvad ja kohalikud kogukonnad näha poolte vahelistes lepingutes teostatavamat lahendust saadud tulu jagamiseks ja oma huvide kaitsmiseks nii, et samal ajal säilitatakse keskkonda ja ennetatakse sotsiaalset ja majanduslikku kahju, nt kaitseklauslite abil;

III. ***Biopiraatluse käsitlemine – edasised sammud***

22. juhib tähelepanu asjaolule, et biopiraatlus võib tuleneda siseriiklike eeskirjade ja jõustamismehhanismide puudumisest arenguriikides ning vastavuskontrolli mehhanismi puudumisest arenenud riikides, kuna vaja oleks tagada, et geneetilisi ressursse omandatakse eelnevalt teatatud nõusoleku ja vastastikku kokkulepitud tingimuste kohaselt ning kooskõlas pakkujariikide õigusaktidega, mis käsitlevad juurdepääsu ja tulu jaotamist; tunnustab sellega seoses komisjoni esitatud määruse-eelnõu, millega tahetakse rakendada Nagoya protokolli geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja tulu jaotamise kohta; rõhutab veel, et oluline on tagada toimivad vaidluste lahendamise mehhanismid ja õiguskaitse kättesaadavus;

23. tuletab meelde, et protokolli tulemuslik rakendamine sõltub nii arenguriikides kui ka arenenud riikides võetavatest meetmetest; märgib, et juurdepääsu ja tulu jaotamist käsitlevate õigusaktide väljatöötamine arenguriikides on eeltingimus, et kasutajariigid saaksid täita oma kohustust – järgida eelnevalt teatatud nõusoleku nõudeid; juhib aga tähelepanu sellele, et see nõue seab nende ette tõsise ülesande, kuna õiguslikku ja institutsioonilist suutlikkust tuleb tunduvalt suurendada;

24. rõhutab, et bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni eesmärgid saavutatakse üksnes siis, kui on tagatud tulu õiglane ja võrdne jaotamine; nõuab tungivalt, et EL ja selle liikmesriigid nõuaksid Nagoya protokolli kiiret ratifitseerimist, et võidelda biopiraatluse vastu ning edendada õiglust ja võrdsust geneetiliste ressursside vahetamises; rõhutab ELi arengukoostöö tähtsust, pidades silmas arenguriikidele antavat abi õigusliku ja institutsioonilise suutlikkuse suurendamiseks, mis on vajalik juurdepääsu ja tulu jaotamise küsimuste lahendamiseks; on veendunud, et arenguriike on vaja abistada traditsioonilisi teadmisi käsitlevate andmebaaside loomisel ja patenditaotlemise süsteemide mõistmisel;

25. kordab, et arvestades oma 10. mai 2012. aasta resolutsiooni olemuselt bioloogiliste meetodite patenteerimise kohta ([1]), võib ülemääraselt laialdane patendikaitse aretamise valdkonnas takistada innovatsiooni ja progressi ning kahjustada väikese ja keskmise suurusega aretajaid, tõkestades juurdepääsu geneetilistele ressurssidele;

([1]) Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2012)0202.

Teisipäev, 15. jaanuar 2013

Geneetiliste ressursside ja traditsiooniliste teadmistega seotud andmebaaside ja avalikustamise nõuete parandamine

26. juhib tähelepanu arenguriikide ettepanekule võtta vastu siduvad eeskirjad, millega nõutakse patendi taotlejatelt a) leiutistes kasutatud geneetiliste ressursside ja nendega seotud traditsiooniliste teadmiste allika ja päritolu avalikustamist, b) tõendite esitamist pakkujariigis pädevatelt asutustelt saadud eelnevalt teatatud nõusoleku (PIC) kohta ja c) tõendite esitamist tulu õiglase ja võrdse jaotamise kohta, mis peab olema kinnitatud rahvusvahelise päritolusertifikaadiga;

27. peab kahetsusväärseks selge biopiraatlust ja omastamist käsitleva statistika puudumist ning nõuab, et EL korraldaks rohkem uuringuid ja avaldaks lisateavet kõnealuse olukorra parandamiseks; rõhutab ka, et vaja on usaldusväärsemaid andmeid juurdepääsu ja tulu jaotamist käsitlevate lepingute arvu ja sisu kohta; on seisukohal, et neid andmeid saaks koguda, kui loodaks bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kohane teabevahetuskeskuse mehhanism;

28. on veendunud, et siduv instrument on kindlaim viis selle tagamiseks, et bioloogilise mitmekesisusega seotud meetmed lisataks kasutajariikide rakendatavasse intellektuaalomandi õiguste süsteemi; nõuab tungivalt meetmete võtmist selleks, et seada patentide andmine sõltuvusse niisuguse kohustusliku nõude täitmisest, millega nähakse ette mis tahes geneetilise ressursi/traditsioonilise teadmise päritolu avalikustamine patenditaotlustes; rõhutab, et niisugune avalikustamine peaks sisaldama tõendit selle kohta, et kõnealune geneetiline ressurss/traditsiooniline teadmine on omandatud kohaldatavate eeskirjade (st eelnevalt teatatud nõusoleku ja vastastikku kokkulepitud tingimuste) kohaselt;

29. rõhutab, et rahvusvaheline instrument, mis sisaldab geneetiliste ressursside kaitsega seotud nõudeid avalikustamise ja andmebaaside kohta, ei asenda hästi toimivat juurdepääsu ja tulu õiglase jaotamise mehhanismi riigi tasandil;

30. on seisukohal, et geneetilisi ressursse või nendega seotud traditsioonilisi teadmisi kasutavate ettevõtete otseteavitamine kasutajate kaudu, vastavustunnistuste kasutamine ning riigi jurisdiktsiooni all ja väljaspool seda vaidluste lahendamise võimaluste uurimine võib samuti tõhusalt kaasa aidata võimalike biopiraatluse juhtumite tõkestamisele;

31. on arvamusel, et selge ja sidus intellektuaalomandi õiguste süsteem aitaks kaasa teadmiste loomisele ja levitamisele arengumaades, mis tuleks kasuks kohalikule ettevõtlusele, teadusuuringutele, haridusele ja vaesuse leevendamisele;

Ühtse üleilmse haldamise süsteemi poole püüdlemine

32. nõuab kindlalt, et WTO intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping peaks olema kooskõlas bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni Nagoya protokolliga, ning peab seetõttu väga oluliseks kehtestada kohustuslikud nõuded geneetiliste ressursside päritolu avalikustamise kohta patendimenetlustes, mis võimaldaks kontrollida, kas need on omandatud seaduslikult, eelnevalt teatatud nõusoleku ja vastastikku kokkulepitud tingimuste kohaselt;

33. rõhutab, et niisugused nõuded oleks võimalik kehtestada WTO intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu muutmise abil või Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni raames, seoses praegu jätkuvate aruteludega geneetiliste ressursside, traditsiooniliste teadmiste ja traditsiooniliste kultuuriliste väljendusvormide kaitset käsitleva uue rahvusvahelise õigusliku instrumendi (või õiguslike instrumentide) üle; kutsub ELi üles poliitikavaldkondade arengusidusust järgides toetama arenguriikide taotlust WTO intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu muutmiseks – sellesse uue artikli 29 a (geneetiliste ressursside ja/või nendega seotud traditsiooniliste teadmiste päritolu avalikustamise kohta) lisamiseks vastavalt Nagoya protokollile; kiidab esimese sammuna heaks asjaolu, et ELi määruse eelnõus geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja tulu jaotamise kohta sisaldub kohustuslik nõue avalikustada kõikide geneetiliste ressursside ja nendega seotud traditsiooniliste teadmiste päritolu;

34. palub Euroopa Komisjonil anda läbirääkijatele WIPO IGC ja TRIPsi ülevaates juhised võtta aluseks Nagoya protokoll ja keskenduda läbirääkimistel sellele, et viia kooskõlla CBD ([1]) ja selle Nagoya protokolli, WIPO, TRIPsi, ITPGRFA ([2]) ja UPOVi ([3]), samuti UNCLOSi ([4]) õigusraamistikud seoses mere geneetiliste ressurssidega; märgib, et üleminekuperioodil ei kohaldata TRIPS-lepingut vähim arenenud riikide suhtes ([5]); rõhutab, et sellist lähenemist tuleb jätkata kõikide muudatuste puhul, mis võivad tuleneda bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja Nagoya protokolli protsessist;

35. tunneb heameelt alternatiivset lahendust pakkuvate algatuste üle rangelt kaubandusel põhinevate algatuste asemel, näiteks GBIF (Global Biodiversity Information Facility), mis edendab eri valitsuste, organisatsioonide ja muude rahvusvaheliste sidusrühmade vahelise ülemaailmse koostöö kaudu tasuta ja avatud juurdepääsu bioloogilist mitmekesisust käsitlevatele andmetele;

36. võtab teadmiseks Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni (WIPO) intellektuaalomandit ja geneetilisi ressursse käsitleva valitsustevahelise komitee töö ja innustab samasuguseid meetmete võtmist ja ühtsete määratluste kasutamist ELi tasandil;

o

o o

37. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

([1]) Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon.
([2]) Toiduks ja põllumajanduses kasutatavate taimede geneetiliste ressursside rahvusvaheline leping.
([3]) Rahvusvaheline Uute Taimesortide Kaitse Liit.
([4]) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsioon.
([5]) TRIPS-lepingu artikkel 66 lõige 1; TRIPS-lepingut käsitlev nõukogu 29. novembri 2005. aasta otsus.